

PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE SVOBODNEGA TRŽAŠKEGA OZEMLJA

TRST sobota 14. avgusta 1948

Leto IV - Cena 10 lir - 5 jugolir - 2.50 din

General Airey in slovensko šolstvo

Vsi dve poročili generala Aireya Varnostnemu svetu se v poglavju, posvečenem šolstvu in vzgoji, močno razlikujeta od tretjega poročila. Najprej je bilo mnogo teoritiziranja, smernic in modrovanja. Govorilo se je tudi o tem, da mora vsak vložni sistem, če naj bo uspešen, izvajati podporo prebivalstvu. Zdela se je, da skuša angloameriška vojna uprava postopno odpraviti slovenske šole. G. general je prvič govoril, da je problem šolstva sposejno zapleten. Ob drugem poročilu smo razumeli, zakaj se je v prvem dopovedovalo o zazpletnosti, še bolj smo pa razumeli, zakaj je generalovo poročilo izenačevalo Slovenec in komuniste ter Italijane in nekomuniste. Pripravljal se je bud na pad na slovensko šolstvo in s tem na slovensko kulturo sploh, ki je dosegel višek v drugem poročilu: »Locitev med šolami italijanskega jezika in šolami slovenskega jezika...«, se je vedno upraševanje, katerega je potrebno rešiti. »Vsakodan, ki mu je mar slovenska kultura in slovenstvo na Tržaškem ozemlju, je takoj razumel, kam so bile obrnjene puščice v tem besedah.

Tretje poročilo pa je kratko, skuporno, iz njega veje samo-kvalificiranje.

V prvem poročilu je general Airey zatrjeval, da prepušča vojsko upravo kvedbo radikalnih izpembrem guvernerju. Zdela se nam je, da pristeve tja tudi sloško upravljanje. V drugem poročilu pa ni bil več besed o guvernerju, saj je to poročilo pripravljalo pot zloglasnemu tranzakemu predlogu o priključitvi Trsta k Italiji. Ker angloameriška uprava ni več misila na guvernerja, zato je izrekla besede o upraševanju, ki ga je spodbudno rešiti.

Ker smatra gen. Airey, da je priključitev Trsta k Italiji gotova stvar, zato sedaj ne daje nobenih smernic več. Zato zanj sloško upravljanje ni več izrazito politično upravljanje, pri katerem se vpadajo napredni nazori ljudskih množic in njihovih organizacij ter nazori italijanskega sovinističnega meščanstva, ki jih angloameriška zaupna uprava popolnoma odobrava. Kadar vseh drugih upraševanj, kjer se jih je dotaknil Aireyevo poročilo, se je zlasti v poglavju o šolstvu jasno pokazalo, da tržaške množice zahtevajo ad ZVU vse kaj drugega, kakor jih ZVU nuditi vse.

Ko preberemo kratko poglavje o vzgoji v sedanjem poročilu, bi morda mislili, da sta gen. Airey in sloška uprava spregledali svoje neupravičenost in krivico svojih dosedanjih nazorov. Toda videz nas bi varal. Smernic in nazorov, ki jih vsebujejo prvo in drugo poročilo, niso preklicani. Nespremetno je, če kdo trdi, da ne velja, ker se o njih ne govori. Nazori in šolstvo, ki jih je pokazala ZVU že prej, preden je zanj gen. Airey pošiljati poročila Varnostnemu svetu, so lastni angloameriški upravi, zato bi se vzdajali iluzijam, če ne bi natruljali s tem dejstvom.

Nekaj pa se je vendarle izpremenilo. »Uvedbe radikalnih izpembrem gen. Airey sedaj ne prepušča več guvernerju, temveč Italiji, ki je pripravljena pot s svojimi poročili. Zato sedaj ne daje nobenih napotkov v tej smeri, dobro vedoč, kaj in kako misijo italijanski demokristiani o šolstvu sploh in o slovenskem še posebej.«

Priča, gotovo pa je g. general poznal, so na njegove prenagle besede o upraševanju, ki ga je spodbudno rešiti, naletete na odločen odpor demokratičnega javnega menja, roditeljskih svetov, tiski in prostovoljnem ustavom. Zato se je sedaj previdne umaknil in o tem upraševanju rasiši molč. Taka trditev se je zdejša morda tudi njemu krenje mirovne pogodbe, ki vendar zagotavlja slovenskemu ljudstvu narreno in jezikovno enakopravnost.

iz poročila posnemamo, da je poteklo šolsko leto azadovoljivo in končno in da je v slovenskih osnovnih šolah 4179, v italijanskih pa 15.652 učencev, v slovenskih srednjih šolah 1371, v italijanskih pa 10.590 dijakov. Ce prijermajo te številke, je razmerje med slovenskimi in italijanskimi učenci nekako pravilno. Kritično pa je razmerje med slovenskimi in italijanskimi srednjšolci, saj število nikarov ne odgovarja razmerju med slovenskim in italijanskim prebivalstvom STO-Ja. Tu je problematika, ki bi jo moreno načerjali in resevati generalo poročilu! Razpravljalo naj bi o tem, kako bi dvignili število slovenskega dajstva, naši srednji v oblažaji študij slovenskih delavskih in kmečkih otrokom. Poiskati bi bilo treba primerne več zgradbe in namestiti še svi slovenski profesorji, zlasti kvalifikiranih v sposobnih, ki jih je vedno primanjkuje. S tem v zvezi bi mogel gen. Airey pokazati (ako bi seveda hotel), kako kritično je pisanje slovenskega tiska o upraševanju slovenskega šolstva in učitelstva. To problematiko mora reševati zupna uprava, saj ima dolžnost

Donavska konferenca Jugoslavija odbija poskuse razdvajanja podonavskih držav

Donavsko komisijo bodo sestavljale samo obrežne države, njen sedež pa bo v Galacu

BEOGRAD, 13. — Zunanji minister Stanoje Simić je priredil včeraj kosilo na čast načelnikov delegacij štirih velesil, ki se udeležejo donavski konferenci. Kosilo so se udeležili Višinski, sovjetski poslanik v Beogradu Lavrentijev, britanski poslanik Peake, ameriški poslanik Cavendish Cannon, načelnik francoske delegacije Thierry in francoski poslanik v Beogradu Payard. Od Jugoslovancev so bili prisotni šef jugoslovanske delegacije, ki je posredoval predlog za sestavljanje podonavskih komisij, imela pred očmi zgoli praktične razlage. Dejal je, da je bil Galac domo mesto predlagano za sedež donavskih komisij, smatra jugoslovansko delegacijo za potreben, da jasno izrazi svoje stališče glede na vprašanje. Dasi priznavamo, da vsebuje ta predlog določeno logiko, ga vendar zavračamo, in sicer iz dveh razlogov:

1. Izjavili smo, da soglašamo s sovjetskim načrtom konvencije in na splošno ter brez vsakega pridržka; spremeli smo torej a priori tudi načrt jugoslovanskega načrta.

2. Gleda na položaj v zunanjih politiki in mogoče dvomiti o političnem značaju britanskega predloga. Dejstvo, da je bil postavljen ta predlog v tem položaju, nas sili, da smo skeptični glede razlogov, ki so za tem predlogom.

Po tej Beblerjevi izjavi je bil poslanec Peake prisiljen odstegniti svoj amandman.

Na obeh današnjih sejah je Višinski oglašal, da je vrsto členov z istim glasovnim razmerjem. Pa ga se je Francija pridružila večinu, ko je bila določila, da bo bodoča donavsko komisijo uporabljala kot uradna jezikova frankočina in rusčino. Amandmani zapadnih delegacij so bili odbiti ali spremenjeni. Velika Britanija je med drugim

predlagala, da naj bi bil sedež podonavskih komisij v Beogradu in ne v Galacu.

Očitni namen tega predloga je sezati razdor med podonavskimi državami v zvezi z resolucijo Informacijskega urada.

V odgovor na ta predlog je šef jugoslovanske delegacije Aleš Bebler izjavil: »Ker je bil načelni sedež podonavskih komisij v Galacu, smo predlagali, da se sestavljanje podonavskih komisij, imela pred očmi zgoli praktične razlage. Dejal je, da je bil Galac domo mesto predlagano za sedež donavskih komisij, smatra jugoslovansko delegacijo za potreben, da jasno izrazi svoje stališče glede na vprašanje. Dasi priznavamo, da vsebuje ta predlog določeno logiko, ga vendar zavračamo, in sicer iz dveh razlogov:

1. Izjavili smo, da soglašamo s sovjetskim načrtom konvencije in na splošno ter brez vsakega pridržka; spremeli smo torej a priori tudi načrt jugoslovanskega načrta.

2. Gleda na položaj v zunanjih politiki in mogoče dvomiti o političnem značaju britanskega predloga. Dejstvo, da je bil postavljen ta predlog v tem položaju, nas sili, da smo skeptični glede razlogov, ki so za tem predlogom.

Po tej Beblerjevi izjavi je bil poslanec Peake prisiljen odstegniti svoj amandman.

Nov jugoslovanski korak pri OZN

VILFAN ZAHTEVA razveljavljenje sporazumov, ki kršijo mirovno pogodbo

LAKE SUCCESS, 13. — Dr. Jože Vilfan, jugoslovanski predstavnik pri Organizaciji Združenih narodov, je predlagal danes Varnostnemu svetu načrt resolucije, ki proglaša za neveljavne vse sporazume glede Tržaške ozemelj, sklenene med Združenimi državami in Veliko Britanijo na eni in Italijo na drugi strani, ker so v nasprotni določili mirovne pogodbe z Italijo. Vilfan je poudaril, da bi vsako nadaljevanje sedanja angloameriške politike v Trstu pomenilo grožnjo za mednarodno varnost.

V skladu s pravili, po katerih deluje Varnostni svet, mora ta predlog osvojiti na podprtju vsaj en član sveta, v kateri pravi, da se bo moral obrniti na Varnostni svet, ki ima na razpolago učinkovitejša sredstva, če bi se položaj v Jeruzalemu ne izboljšal in če kršitev prenove v Palestini ne bi ponehale. Bernadotte je včeraj zapustil Palestino.

Položaj v Jeruzalemu je slej ko prej napet. Včeraj je prisel v Tel Aviv pri predstavniku ameriške vlade pri izraelski državi, James Mac Donald. Kot je znano, je sovjetski predstavnik prisel pred tremiti.

Dobro poučeni krogi zatrjejo, da bo prihodnji teden prisel v občino židovski denar, ki bo po vrednosti enak palestinski liri. Ta ukrep smatrajo za najvažnejšega človeka v Palestini in bo ponehale, da bi vse nadaljevanje sedanja angloameriške politike v Trstu pomenilo grožnjo za mednarodno varnost.

V skladu s pravili, po katerih deluje Varnostni svet, mora ta predlog osvojiti na podprtju vsaj en član sveta, v kateri pravi, da se bo moral obrniti na Varnostni svet, ki ima na razpolago učinkovitejša sredstva, če bi se položaj v Jeruzalemu ne izboljšal in če kršitev prenove v Palestini ne bi ponehale. Bernadotte je včeraj zapustil Palestino.

Položaj v Jeruzalemu je slej ko prej napet. Včeraj je prisel v Tel Aviv pri predstavniku ameriške vlade pri izraelski državi, James Mac Donald. Kot je znano, je sovjetski predstavnik prisel pred tremiti.

Dobro poučeni krogi zatrjejo, da bo prihodnji teden prisel v občino židovski denar, ki bo po vrednosti enak palestinski liri. Ta ukrep smatrajo za najvažnejšega človeka v Palestini in bo ponehale, da bi vse nadaljevanje sedanja angloameriške politike v Trstu pomenilo grožnjo za mednarodno varnost.

V skladu s pravili, po katerih deluje Varnostni svet, mora ta predlog osvojiti na podprtju vsaj en član sveta, v kateri pravi, da se bo moral obrniti na Varnostni svet, ki ima na razpolago učinkovitejša sredstva, če bi se položaj v Jeruzalemu ne izboljšal in če kršitev prenove v Palestini ne bi ponehale. Bernadotte je včeraj zapustil Palestino.

Položaj v Jeruzalemu je slej ko prej napet. Včeraj je prisel v Tel Aviv pri predstavniku ameriške vlade pri izraelski državi, James Mac Donald. Kot je znano, je sovjetski predstavnik prisel pred tremiti.

Dobro poučeni krogi zatrjejo, da bo prihodnji teden prisel v občino židovski denar, ki bo po vrednosti enak palestinski liri. Ta ukrep smatrajo za najvažnejšega človeka v Palestini in bo ponehale, da bi vse nadaljevanje sedanja angloameriške politike v Trstu pomenilo grožnjo za mednarodno varnost.

V skladu s pravili, po katerih deluje Varnostni svet, mora ta predlog osvojiti na podprtju vsaj en član sveta, v kateri pravi, da se bo moral obrniti na Varnostni svet, ki ima na razpolago učinkovitejša sredstva, če bi se položaj v Jeruzalemu ne izboljšal in če kršitev prenove v Palestini ne bi ponehale. Bernadotte je včeraj zapustil Palestino.

Položaj v Jeruzalemu je slej ko prej napet. Včeraj je prisel v Tel Aviv pri predstavniku ameriške vlade pri izraelski državi, James Mac Donald. Kot je znano, je sovjetski predstavnik prisel pred tremiti.

Dobro poučeni krogi zatrjejo, da bo prihodnji teden prisel v občino židovski denar, ki bo po vrednosti enak palestinski liri. Ta ukrep smatrajo za najvažnejšega človeka v Palestini in bo ponehale, da bi vse nadaljevanje sedanja angloameriške politike v Trstu pomenilo grožnjo za mednarodno varnost.

V skladu s pravili, po katerih deluje Varnostni svet, mora ta predlog osvojiti na podprtju vsaj en član sveta, v kateri pravi, da se bo moral obrniti na Varnostni svet, ki ima na razpolago učinkovitejša sredstva, če bi se položaj v Jeruzalemu ne izboljšal in če kršitev prenove v Palestini ne bi ponehale. Bernadotte je včeraj zapustil Palestino.

Položaj v Jeruzalemu je slej ko prej napet. Včeraj je prisel v Tel Aviv pri predstavniku ameriške vlade pri izraelski državi, James Mac Donald. Kot je znano, je sovjetski predstavnik prisel pred tremiti.

Dobro poučeni krogi zatrjejo, da bo prihodnji teden prisel v občino židovski denar, ki bo po vrednosti enak palestinski liri. Ta ukrep smatrajo za najvažnejšega človeka v Palestini in bo ponehale, da bi vse nadaljevanje sedanja angloameriške politike v Trstu pomenilo grožnjo za mednarodno varnost.

V skladu s pravili, po katerih deluje Varnostni svet, mora ta predlog osvojiti na podprtju vsaj en član sveta, v kateri pravi, da se bo moral obrniti na Varnostni svet, ki ima na razpolago učinkovitejša sredstva, če bi se položaj v Jeruzalemu ne izboljšal in če kršitev prenove v Palestini ne bi ponehale. Bernadotte je včeraj zapustil Palestino.

Položaj v Jeruzalemu je slej ko prej napet. Včeraj je prisel v Tel Aviv pri predstavniku ameriške vlade pri izraelski državi, James Mac Donald. Kot je znano, je sovjetski predstavnik prisel pred tremiti.

Dobro poučeni krogi zatrjejo, da bo prihodnji teden prisel v občino židovski denar, ki bo po vrednosti enak palestinski liri. Ta ukrep smatrajo za najvažnejšega človeka v Palestini in bo ponehale, da bi vse nadaljevanje sedanja angloameriške politike v Trstu pomenilo grožnjo za mednarodno varnost.

V skladu s pravili, po katerih deluje Varnostni svet, mora ta predlog osvojiti na podprtju vsaj en član sveta, v kateri pravi, da se bo moral obrniti na Varnostni svet, ki ima na razpolago učinkovitejša sredstva, če bi se položaj v Jeruzalemu ne izboljšal in če kršitev prenove v Palestini ne bi ponehale. Bernadotte je včeraj zapustil Palestino.

Položaj v Jeruzalemu je slej ko prej napet. Včeraj je prisel v Tel Aviv pri predstavniku ameriške vlade pri izraelski državi, James Mac Donald. Kot je znano, je sovjetski predstavnik prisel pred tremiti.

Dobro poučeni krogi zatrjejo, da bo prihodnji teden prisel v občino židovski denar, ki bo po vrednosti enak palestinski liri. Ta ukrep smatrajo za najvažnejšega človeka v Palestini in bo ponehale, da bi vse nadaljevanje sedanja angloameriške politike v Trstu pomenilo grožnjo za mednarodno varnost.

V skladu s pravili, po katerih deluje Varnostni svet, mora ta predlog osvojiti na podprtju vsaj en član sveta, v kateri pravi, da se bo moral obrniti na Varnostni svet, ki ima na razpolago učinkovitejša sredstva, če bi se položaj v Jeruzalemu ne izboljšal in če kršitev prenove v Palestini ne bi ponehale. Bernadotte je včeraj zapustil Palestino.

Položaj v Jeruzalemu je slej ko prej napet. Včeraj je prisel v Tel Aviv pri predstavniku ameriške vlade pri izraelski državi, James Mac Donald. Kot je znano, je sovjetski predstavnik prisel pred tremiti.

Dobro poučeni krogi zatrjejo, da bo prihodnji teden prisel v občino židovski denar, ki bo po vrednosti enak palestinski liri. Ta ukrep smatrajo za najvažnejšega človeka v Palestini in bo ponehale, da bi vse nadaljevanje sedanja angloameriške politike v Trstu pomenilo grožnjo za mednarodno varnost.

V skladu s pravili, po katerih deluje Varnostni svet, mora ta predlog osvojiti na podprtju vsaj en član sveta, v kateri pravi, da se bo moral obrniti na Varnostni svet, ki ima na razpolago učinkovitejša sredstva, če bi se

